

УДК 336:001.895
DOI: 10.15673/fie.v16i1.2890

Бахчиванжи Л.А.

кандидатка економічних наук, доцентка,
кафедра менеджменту і логістики
E-mail: 7462686@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-8381-9684

Богач В.М.

аспірант
кафедра менеджменту та логістики
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: tul_upszn@ukr.net
ORCID ID: 0009-0008-3349-4197

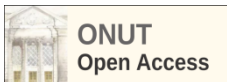
РОЛЬ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

У статті досліджується вплив інституційних трансформацій на формування фінансового потенціалу аграрних підприємств України в умовах війни та повоєнного періоду. Основна мета роботи полягає в аналізі тенденцій, викликів та можливостей, які виникають у зв'язку з цими трансформаціями.

Авторами розглядаються вплив інституційних змін на аграрні підприємства та їхню адаптацію до нових умов. Аналізуються дані, щоб визначити вплив конфлікту на фінансову стійкість та потенціал підприємств. У статті дана оцінка ефективних заходів, які були прийняті для покращення ситуації. Проведено ідентифікацію основних викликів, з якими зіткнулися аграрні підприємства в умовах конфлікту, а також можливостей для підвищення їхнього фінансового потенціалу в майбутньому.

Стаття надає всебічний аналіз інституційних трансформацій та їхнього впливу на аграрний сектор, пропонує рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємств в Україні та адаптації до нових економічних умов, спричинених конфліктом та повоєнним періодом.

Ключові слова: інституційна трансформація, аграрні підприємства, фінансовий потенціал; фінансових інструменти, діджиталізація, війна та повоєнний період; конфлікти та воєнні дії.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У періоди війни та повоєнного стану аграрні підприємства зазнають значних викликів, які ставлять під сумнів їхню фінансову стійкість та потенціал розвитку. У таких умовах інституційні трансформації відіграють важливу роль у формуванні та зміцненні фінансового потенціалу аграрних підприємств. Аграрний сектор стикається з численними викликами, такими як руйнування інфраструктури, зниження доступу до фінансових ресурсів, порушення логістичних ланцюгів та зменшення ринків збуту. Інституційні трансформації, що відбуваються у відповідь на ці виклики, можуть значно змінити фінансові можливості та стратегії аграрних підприємств. Відсутність чіткого розуміння цих процесів ускладнює планування та реалізацію ефективних заходів з відновлення та розвитку сільськогосподарського сектору.

Тому, дослідження ролі інституційних трансформацій у формуванні фінансового потенціалу аграрних підприємств під час війни та повоєнного ста-

ну є надзвичайно актуальним. Воно дозволить не тільки глибше зрозуміти взаємозв'язок між інституційними змінами та фінансовою стабільністю підприємств, але й надасть практичні рекомендації для подолання існуючих викликів та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в Україні

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Дослідження питань інституційних трансформацій у формуванні фінансового потенціалу аграрних підприємств знайшли своє відображення у наукових працях як вітчизняних, так і закордонних учених. До їх числа можна віднести таких: А. Гриценко, В. Базилевич, З. Варналій, А. Антонюк, О. Васирик, Т. Васильєва, Ю. Воробійов, Т. Ганзицька, А. Глуценко, І. Гросфельд, М. Карлін, О. Кириленко, О. Коваленко, С. Лютий, Р. Мертон, С. Міщенко, М. Миргородська, С. Науменкова, В. Опарін, В. Оспіщев, О. Рохко, В. Федосов, І. Чугунов, І. Школьник, С. Юрій.

Формулювання цілей дослідження. Мета полягає в дослідженні впливу інституційних трансформацій на формування фінансового потенціалу

аграрних підприємств України в умовах війни та повоєнного періоду: аналіз тенденцій, викликів та можливостей. Визначена мета передбачає виконання таких завдань:

– дослідження ролі інституційних змін у сфері аграрного сектору в умовах конфлікту та після його завершення,

– оцінка фінансового стану аграрних підприємств перед, під час та після конфлікту для оцінки впливу конфлікту на їхню фінансову стійкість та потенціал.

– визначення впливу інституційних трансформацій на фінансовий потенціал аграрних підприємств, і які ефективні заходи були прийняті для покращення цієї ситуації.

– визначити основні виклики, з якими зіткнулися аграрні підприємства в умовах конфлікту, та ідентифікувати можливості для підвищення їхнього фінансового потенціалу в майбутньому.

– розробити конкретні рекомендації для політичних рішень, законодавчих змін або практичних заходів, які сприятимуть підвищенню фінансового потенціалу аграрних підприємств в Україні.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. У періоди конфліктів та воєнних дій аграрні підприємства стикаються з різким зростанням ризиків і нестабільністю. Зниження виробництва через обмеження доступу до землі, перерви у поставках, економічна нестабільність та інші фактори впливають на фінансову ситуацію підприємств.

Важливу роль відведено в цей період розвитку наступних напрямів інституційних трансформацій [1], по-перше це удосконалення правового середовища, а саме зміцнення законодавства щодо захисту власності, земельних прав та управління фінансами створює стабільні умови для аграрних підприємств; другий напрям - впровадження фінансових інструментів[4], таких як кредитування під низькі відсоткові ставки, фінансові гарантії та інші, допомагає забезпечити доступ до капіталу у складних умовах; а також наступний важливий напрям - розвиток урядових програм та ініціатив, щодо фінансової підтримки аграрних підприємств для їх відновлення та розвитку після війни.

У контексті війни та повоєнного стану, інституційні трансформації відіграють важливу роль у зміцненні фінансового потенціалу аграрних підприємств[1,4,5]. Зміцнення правового середовища, розвиток фінансових інструментів та підтримка урядових програм сприяють відновленню та розвитку сільськогосподарського сектору в умовах кризи. Однак, для досягнення успіху необхідна постійна увага до викликів та адаптація інституційних механізмів до умов, що постійно змінюються.

У періоди конфліктів та воєнних дій аграрні підприємства стикаються зі значними кризовими викликами, які серйозно впливають на їхню стабільність і фінансовий потенціал [5]. Характеристика основних кризових викликів та заходи щодо їх усунення представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика кризових викликів та заходи щодо їх усунення*

Кризові виклики	Характеристика виклику
Обмеження доступу до землі	У воєнний час аграрні підприємства можуть втратити доступ до своїх земельних ділянок через військові дії або окупацію територій. Це може призвести до неможливості вирощування культур та зниження врожаїв, що негативно позначається на доходах підприємств.
Перерви у поставках	Воєнні дії часто призводять до перерв у поставках необхідних матеріалів, обладнання та добрив для сільськогосподарського виробництва. Це може викликати затримки у вирощуванні культур, втрати врожаю та підвищення витрат на придбання матеріалів на чорному ринку або через імпорт.
Економічна нестабільність	Війна та конфлікти призводять до загострення економічної ситуації в країні, що може призвести до зниження купівельної спроможності населення та зменшення попиту на сільськогосподарську продукцію. Це може призвести до падіння цін на сільськогосподарську продукцію та скорочення доходів аграрних підприємств.
Пошкодження інфраструктури	Воєнні дії можуть призвести до руйнування сільськогосподарської інфраструктури, такої як дороги, залізниці, зернохословища тощо. Це ускладнює процеси транспортування та зберігання сільськогосподарської продукції, що може призвести до збитків та втрат для підприємств.
Загроза безпеці працівників	Військові конфлікти створюють серйозні загрози для безпеки працівників аграрних підприємств. Загроза нападів, викрадень та розбійництва може призвести до скорочення робочої сили та складати додаткові витрати на забезпечення безпеки.
ЗАХОДИ ЩОДО УСУНЕННЯ	
Забезпечення безпеки	Урядові та місцеві органи повинні вжити заходів для забезпечення безпеки аграрних земель та працівників підприємств. Це може включати розгортання додаткових сил безпеки, створення оборонних споруд та встановлення контрольних пунктів.

Продовження табл. 1

Кризові виклики	Характеристика виклику
Фінансова підтримка	Урядові програми фінансової підтримки можуть надавати субсидії та кредити аграрним підприємствам для компенсації збитків та забезпечення необхідних ресурсів для відновлення виробництва.
Створення резервів	Уряди можуть створювати резерви необхідних матеріалів та продуктів для сільськогосподарських підприємств, щоб уникнути перерв у поставках та зниження виробництва.
Підтримка інфраструктури	Реконструкція та відновлення сільськогосподарської інфраструктури, такої як дороги, зерносховища та системи зрошення, допоможе забезпечити нормальне функціонування аграрного сектору.

*складено авторами на основі узагальнення джерел [1-5]

Аграрний і плодоовочевий сектори України відіграють ключову роль у національній економіці, забезпечуючи продовольчу безпеку, значний внесок у ВВП і створення робочих місць. Однак, з початком війни в 2022 році вони зіткнулися з безпрецедентними викликами, що вимагають суттєвих інституційних трансформацій для збереження і підвищення фінансового потенціалу як аграрних підприємств так і плодоовочевий сектор України,

Інституційна трансформація [1] аграрних підприємств передбачає зміни в структурі, управлінні та регулюванні аграрних підприємств, спрямовані на адаптацію до нових умов, викликаних війною. Основні напрямки такої трансформації включають:

– зміни у державній підтримці, тобто Уряд України запровадив різноманітні програми підтримки аграрного сектору, включаючи субсидії, пільгові кредити та компенсації втрат від бойових дій, а також гранти та програми субсидій для забезпечення стабільності плодоовочевих підприємств;

– адаптація до нових ринкових умов. Війна спричинила перебудову ланцюгів постачання і збуту, що вимагало від підприємств оперативного переходу на нові ринки і зміну логістичних маршрутів, переорієнтація на внутрішній ринок і нові експортні маршрути;

– використання нових фінансових інструментів, таких як аграрні розписки і страхування врожаю, стали критично важливими для забезпечення ліквідності та зниження фінансових ризиків.

– діджиталізація та інновації, тобто впровадження нових технологій для оптимізації виробництва, управління логістикою та моніторингу стану врожаїв стало важливим фактором підвищення ефективності [2]. Застосування цифрових технологій дозволило підвищити ефективність управління ресурсами, моніторинг стану посівів і прогнозування врожайності.

Для оцінки фінансового стану аграрних підприємств під час війни розглянемо реальні приклади українських аграрних компаній (табл. 2).

Таблиця 2

Фінансові показники українських аграрних компаній за 2022 рік*

Виручка	Чистий прибуток	ЕВІТДА
"Миронівський хлібопродукт" (МХП)		
- 52,3 млрд грн, що на 15% більше порівняно з 2021 роком, завдяки адаптації до нових експортних маршрутів.	5,2 млрд грн, що на 10% менше ніж у 2021 році, внаслідок зростання витрат на логістику і страхування.	14,5 млрд грн, зростання на 8%, що свідчить про ефективність управління витратами
ТОВ "Агропродсервіс"		
6,7 млрд грн, зростання на 12%, завдяки диверсифікації продуктів і виходу на нові ринки.	700 млн грн, зменшення на 5%, через збільшення витрат на виробництво і безпеку.	2,3 млрд грн, збільшення на 6%, що вказує на успішне впровадження інноваційних рішень.
ТОВ "Ягідка"		
1,2 млрд грн, що на 18% більше порівняно з 2021 роком, завдяки збільшенню внутрішніх продажів та експорту до країн ЄС.	150 млн грн, зростання на 5%, попри збільшення витрат на логістику і захист урожаю	300 млн грн, зростання на 12%, що свідчить про успішну оптимізацію операційних витрат.
ПАТ "АгроФрукт"		
800 млн грн, зростання на 20%, завдяки переорієнтації на нові ринки та підвищенню якості продукції.	90 млн грн, зменшення на 8%, через збільшення витрат на захист і збереження врожаїв.	180 млн грн, зростання на 10%, що демонструє ефективне управління фінансовими ресурсами та адаптацію до нових умов.

*складено авторами на основі узагальнення джерел [6-9]

Фінансовий аналіз реальних аграрних підприємств, таких як МХП і "Агропродсервіс", ТОВ "Ягідка" і ПАТ "АгроФрукт" показує, що, незважаючи на зростання витрат і ризиків, вони змогли зберегти і навіть збільшити свої фінансові показники завдяки ефективному управлінню і адаптації до нових умов.

Це свідчить про важливість інституційних перетворень для зміцнення фінансового потенціалу аграрних підприємств в умовах сучасних викликів і непередбачуваних обставин.

На думку директора «Контінентал Фармерз Груп» Георга фон Нолкена, стабільність прибутку в агробізнесі досягається розвитком трьох блоків: «...Перший – це закупівля, ресурсна база, і тут чим більший масштаб, тим менші витрати. Другий блок – це аграрна справа, вирощування будь-чого. Тут головне – мотивація та професіоналізм працівника. Третій блок – це збут. Тут теж головне масштаб – можливість міняти ринки, диктувати свої умови, запас ліквідності. Так ось, в першому і третьому блоках агрохолдинги мають фундаментальні переваги перед фермерами. Але у другому блоці саме фермери найкращі. Той, хто тут погано працює, той банкрут. Тому наше завдання – бути гарними фермерами, наскільки це можливо»[10].

Для підтримки українських аграріїв агентство США з міжнародного розвитку (USAID) запускає новий проєкт USAID Harvest [11]. П'ятирічний проєкт передбачає надання малим і середнім агрогосподарствам прямих інвестицій від USAID на загальну суму \$250 млн, розказала на презентації програми заступниця голови агентства Ізабель Коулман [11].

Очікується, що під цю суму будуть залучені ще \$500 млн. приватних інвестицій, що дозволить українським фермерам збільшити експорт на \$1,5 млрд.

За словами заступника міністра аграрної політики та продовольства Дениса Башлика, який також взяв участь у презентації програми USAID Harvest, першими підтримку мають отримати малі виробники зерна, олійних та овочів для фінансування проєктів, спрямованих на розширення експорту.

Інвестиції в межах нової програми будуть доступні аграріям незалежно від місця діяльності, але акцент буде на допомогу господарствам, які постраждали від російської агресії.

В умовах сучасних викликів і непередбачуваних обставин підприємства шукають нові напрямки для зміцнення свого почав вирощувати овочі: картоплю, столовий буряк, моркву та цибулю[7].

Як зазначив, заступник голови правління МХП з агробізнесу в минулому році було закладено «... дослідні ділянки картоплі та столового буряку, відпрацювали основні агротехнічні процеси та отримали перші урожаї. Цього року ми розширюємо асортимент культур до чотирьох та збільшуємо площі до комерційних (картопля – 30 га, морква – 19 га, буряк – 5 га, цибуля – 36 га)».

Тобто, агрохолдинг "Миронівський хлібопродукт", для стабільного фінансового стану застосовував трансформацію в овочевий бізнес.

Важливим напрямком для підтримки аграрних підприємств у періоди воєнних дій та повоєнного стану є розвиток фінансових інструментів. Впровадження таких інструментів допомагає забезпечити доступ до капіталу та зменшити фінансові ризики, з якими стикаються підприємства у складних умовах. Розглянемо деякі аспекти цього напряму: кредитування під низькі відсоткові ставки; фінансові гарантії; фінансові інновації; мікрофінансування і т.і..

Урядові програми з фінансової підтримки є ключовим фактором у відновленні та розвитку аграрних підприємств в повоєнний період і включають в себе: субсидії та гранти; стимулюючі програми; фінансові гарантії; технічна допомога. навчальні та консультаційні програми; підтримка експорту [12].

Потреба у стійких рішеннях під час воєнних дій та повоєнного стану є надзвичайно важливою для забезпечення стабільності та розвитку аграрного сектору. Для розробки таких рішень необхідно вивчення та врахування специфіки аграрного сектору, а також можливих викликів та перешкод, з якими можуть зіткнутися підприємства. До таких рішень можна віднести: гнучкість та адаптивність; стабільність і надійність управління аграрним сектором; урахування специфіки аграрного сектору, такі як сезонність виробництва, залежність від погодних умов, доступ до земельних ресурсів та інші фактори; партнерство та співпраця між урядом, громадським сектором та приватними підприємствами; довгострокова перспектива цілей сталого розвитку аграрного сектору, зберігання природних ресурсів та підвищення життєвого рівня сільського населення.

Вкрай важливим є гнучкість та адаптивність до обставин в умовах війни та повоєнного стану. Для реалізації даного напряму необхідно:

- урядова підтримка, а саме створення кризового комітету. Уряд може створити спеціальний комітет або раду, яка буде відповідати за моніторинг ситуації у сільському господарстві та швидке прийняття рішень щодо надання допомоги аграрним підприємствам у разі необхідності;
- екстрене фінансування для аграрних підприємств у випадках надзвичайних обставин, таких як зниження виробництва через втрату доступу до землі або обмеження в поставках;
- прискорене прийняття урядом законодавчих змін або уведення нових нормативних актів для підтримки аграрних підприємств та регулювання сільськогосподарського сектору в умовах кризи;
- забезпечення аграрних підприємств доступом до необхідних ресурсів, таких як земля, вода, насіння та добрива, навіть у складних умовах конфлікту;
- сприяння використанню альтернативних технологій та методів виробництва, які дозволяють аграрним підприємствам пристосуватися до умов сьогодення;

– підтримка відновлення сільськогосподарської інфраструктури, такої як дороги, системи зрощення та зберігання зерна, плодів, овочів для забезпечення безперервності виробництва та збуту продукції.

– проведення систематичного моніторингу та оцінка ризиків, що допоможе швидко реагувати на

можливі загрози та проблеми у сільському господарстві.

Ці рішення можуть бути адаптовані та модифіковані відповідно до конкретних умов та потреб аграрного сектору в умовах воєнного конфлікту та повоєнного стану. Важливою є швидка реакція та гнучкість у прийнятті рішень для забезпечення стійкості та відновлення аграрного сектору.

стикається, а саме необхідність стійких рішень для управління аграрним сектором; важливість комплексного підходу, що включає врахування різних аспектів і викликів, зокрема інституційних змін, а також забезпечення стабільності і розвитку сільського господарства у найскладніших умовах, якщо дотримуватись комплексного та системного підходу до управління аграрним сектором.

Висновки та перспективи подальших досліджень.. Дослідження інституційних трансформацій у формуванні фінансового потенціалу аграрних підприємств під час війни та повоєнного стану виявило, що інституційні трансформації значно впливають на фінансову стабільність аграрних підприємств під час війни та в повоєнний період. На основі цього розроблено рекомендації для подолання викликів, з якими

Література

1. Інституційні трансформації соціально-економічної системи України: монографія / за ред. чл.-кор. НАН України А.А. Гриценко. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозування НАН України». Київ, 2015. 344 с.
2. Антонюк А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток фінансового ринку України // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2019. № 2 (265). С. 13-29. doi: 10.32680/2409-9260-2019-2-265-13-29
3. Dubyna M., Zhavoronok A., Kudlaieva N., Lopashchuk I. Transformation of household credit behavior in the conditions of digitalization of the financial services market // Journal of Optimization in Industrial Engineering. Special issue 2021. P. 97–102. doi: 10.22094/joie.2020.677835
4. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., Чернівці, 14 квіт. 2021 р./ Чернівецький нац. ун-т. Чернівці: ЧНУ, 2021. 376 с.
5. Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки: колективна монографія / за ред. В. В. Глуценка. Харків, 2013. 384 с.
6. Офіційний сайт Миронівського комбінату хлібопродуктів: [Веб-сайт]. URL : <https://mhp.com.ua> (дата звернення 21.01.2024).
7. Агрохолдинг МХП Косюка почав вирощувати овочі. *LIGA.net*: веб-сайт. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/prodovolstvie/novosti/ahrokhodyn-mkhp-kosiuka-pochav-vyroshchuvaty-ovochi> (дата звернення 21.01.2024).
8. Офіційний сайт Liga.net: [Веб-сайт]. URL: <https://biz.liga.net/ua> (дата звернення 21.01.2024).
9. МХП (компанія). *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: <http://surl.li/txlwf> (дата звернення 21.01.2024).
10. Георг фон Нолкен. В Україні можливості для великого агробізнесу кращі, ніж в ЄС. *LIGA.net*: веб-сайт. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/prodovolstvie/interview/georg-fon-nolken-v-ukraine-vozmognosti-dlya-krupnogo-agrobiznesa-luchshe-chem-u-es>. (дата звернення 21.01.2024).
11. США інвестують \$250 млн в український агросектор: хто отримає гроші. *LIGA.net*: веб-сайт. URL: <https://biz.liga.net/all/prodovolstvie/novosti/ssha-investiruyut-250-mln-v-ukrainskiy-agrosetkor-kto-poluchit-dengi> (дата звернення 05.01.2024).
12. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України: [Веб-сайт]. URL: <http://minagro.gov.ua/> (дата звернення 21.01.2024).

Стаття надійшла 5.02.2024
Стаття прийнята до друку 19.02.2024
Доступно в мережі Internet 20.04.2024

Bakhchyvanzhy L.

Ph.D., Associate Professor
 Department of Management and Logistics
 E-mail: 7462686@ukr.net
 ORCID ID: 0000-0001-8381-9684

Bohach V.

Postgraduate
 Department of Management and Logistics
 Odesa National University of Technology
 Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039
 E-mail: tul_upszn@ukr.net
 ORCID ID: 0009-0008-3349-4197

THE ROLE OF INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS IN THE FORMATION OF THE FINANCIAL POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE WAR AND POST-WAR PERIODS

The article examines the influence of institutional transformations on the formation of the financial potential of agricultural enterprises of Ukraine in the conditions of the war and the post-war period. The main goal of the work is to analyze the trends, challenges and opportunities that arise in connection with these transformations.

The authors consider the impact of institutional changes on agricultural enterprises and their adaptation to the new conditions. The data has been analyzed to determine the impact of the conflict on the financial stability and potential of enterprises. The article provides an assessment of the effective measures that were taken to improve the situation. The identification of the main challenges faced by agricultural enterprises in the conditions of the conflict, as well as the opportunities for increasing their financial potential in the future, has been carried out.

The article emphasizes the importance of institutional transformations for strengthening the financial potential of agricultural enterprises in the conditions of modern challenges and unforeseen circumstances.

The authors have proposed some flexible solutions to the current economic situation, which can be adapted and modified in accordance with the specific conditions and needs of the agricultural sector in the conditions of the military conflict and the post-war situation. The article notes that quick response and flexibility in decision-making are important to ensure stability and recovery of the agricultural sector and provides a number of practical recommendations for a comprehensive and systematic approach to its management.

The article provides a comprehensive analysis of institutional transformations and their impact on the agricultural sector, offers recommendations for improving the financial condition of enterprises in Ukraine and adapting to the new economic conditions caused by the conflict and the post-war period.

Key words: institutional transformation, agricultural enterprises, financial potential; financial instruments, digitalization, war and post-war period; conflicts and hostilities.

References

1. Hrytsenko, A. A. (2015). *Instytutsiini transformatsii sotsialno-ekonomichnoi systemy Ukrainy*. NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuvannia NAN Ukrainy»
2. Antoniuk, A. (2019). Tsyfrova ekonomika ta yii vplyv na rozvytok finansovoho rynku Ukrainy. *Haukovui vicnik Odeckoho natsionalnoho ekonomichnoho univertsytetu*, 2 (265), 13-29. doi: 10.32680/2409-9260-2019-2-265-13-29
3. Dubyna, M., Zhavoronok, A., Kudlaieva, N., & Lopashchuk, I. (2021). Transformation of household credit behavior in the conditions of digitalization of the financial services market. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*, Special issue, 195-201. doi: 10.22094/joie.2020.677835
4. Finansovi instrumenty staloho rozvytku ekonomiky: Materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. (2021, April 14). *Chernivetskyi natsionalnyi universytet*
5. Hlushchenko, V. V. (Ed.). (2013). *Rozvytok finansovoho potentsialu sub'iektiv hospodariuvannia yak osnova dosiahnennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky*. KhNU im. V.N. Karazina.
6. Ofitsiyni sait Myronivskoho kombinatu khliboproduktiv. <https://mhp.com.ua> (Retrieved January 21, 2024).
7. *Ahrokhodyn MKhP Kosiuka pochav vyroshchuvaty ovochi*. LIGA.net. <https://biz.liga.net/ua/all/prodovolstvie/novosti/ahrokhodyn-mkhp-kosiuka-pochav-vyroshchuvaty-ovochi> (Retrieved January 21, 2024).

8. Ofitsiyni sait Liga.net. <https://biz.liga.net/ua> (Retrieved January 21, 2024).
9. *MKhP (kompaniia)*. Wikipedia. <http://surl.li/txlwf> (Retrieved January 21, 2024).
10. Heorh fon Nolken. *V Ukraini mozhyvosti dlia velykoho ahrobiznesu krashchi, nizh v YeS*. LIGA.net. <https://biz.liga.net/ua/all/prodovolstvie/interview/georg-fon-nolken-v-ukraine-vozmojnosti-dlya-krupnogo-agrobiznesa-luchshe-chem-u-es>. (Retrieved January 21, 2024).
11. *SShA investuiut \$250 mln v ukrainskyi ahroktor: kto otrymaie hroshi*. LIGA.net. <https://biz.liga.net/all/prodovolstvie/novosti/ssha-investiruyut-250-mln-v-ukrainskiy-agroktor-kto-poluchit-dengi> (Retrieved January 5, 2024).
12. Ofitsiyni sait Ministerstva ahranoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. <http://minagro.gov.ua/> (Retrieved January 21, 2024).

Received 5 February 2024
 Approved 19 February 2024
 Available in Internet 20.04.2024

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Бахчиванжи Л.А., Богач В.М. Роль інституційних трансформацій у формуванні фінансового потенціалу аграрних підприємств у воєнний і повоєнний періоди // *Економіка харчової промисловості*. 2024. Т.16, вип. 1. С. 55-61. doi: 10.15673/fe.v16i1.2890

Cite as APA style citation

Bakhchyvanzhy, L., & Bohach, V. (2024). The role of institutional transformations in the formation of the financial potential of agricultural enterprises in the war and post-war periods. *Food Industry Economics*, 16(1), 55-61. doi: 10.15673/fe.v16i1.2890